

DATUM: 1. 8. 2024

Dohledový benchmark č. 2/2018 ve znění aktualizace ke dni 1. 8. 2024

K požadavkům na vybrané postupy pro provádění mezinárodních sankcí a národních sankcí České republiky

I. Relevantní právní úprava

- zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o MS“)
  - zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „AML zákon“)
  - zákon č. 1/2023 Sb., o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaným v mezinárodních vztazích (sankční zákon) (dále jen „sankční zákon“)
- Klíčové předpisy**
- nařízení vlády č. 210/2008 Sb., k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu, ve znění nařízení vlády č. 88/2009 Sb.
  - sankce stanovené přímo použitelnými právními předpisy Evropské unie (dále jen „EU“), vydanými kompetentními orgány EU a publikovanými v Úředním věstníku EU a příslušná výkladová stanoviska Evropské komise (dále jen „EK“) k těmto nařízením¹
  - vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „AML vyhláška“)
- Vybraná ustanovení právních předpisů**
- zejména ustanovení § 10 a § 11 zákona o MS
  - zejména ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) a b), § 8 odst. 8 písm. a) a b), § 9 odst. 2 písm. b) a c), § 18 odst. 5 a § 21 odst. 5 písm. b) AML zákona
  - zejména ustanovení § 9 odst. 3 písm. b) a § 12 AML vyhlášky

¹ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions_en

Metodické pokyny Finančního analytického úřadu

- Metodický pokyn Finančního analytického úřadu (dále jen „FAÚ“) č. 1 ze dne 23. dubna 2021 určený povinným osobám a dalším dotčeným subjektům k provádění mezinárodních sankcí zejména v souvislosti s financováním terorismu (dále jen „Metodický pokyn FAÚ č. 1“)²
- Metodický pokyn FAÚ č. 5 ze dne 26. února 2021 určený povinným osobám k provádění některých omezujících opatření vůči osobám, subjektům a orgánům, na které se vztahují rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN (dále jen „Metodický pokyn FAÚ č. 5“)³
- Metodický pokyn FAÚ č. 9 ze dne 26. února 2021 určený úvěrovým a finančním institucím - KONTROLA KLIENTA⁴

II. Účel

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) vykonává mj. kontrolní činnost v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu u povinných osob, vůči nimž vykonává dohled (dále jen „instituce“). Tento dokument reaguje na opakovaná kontrolní zjištění, která se týkají systému preventivních opatření, jež musí povinná osoba uvedeného typu zavést do svých interních postupů a důsledně uplatňovat, a to jak v zájmu účinné implementace závazných mezinárodních sankcí, tak i národních sankcí České republiky.

III. Obecně

Mezinárodní sankce (případně též „omezující opatření“, „sankce“ nebo „sankční opatření“) jsou dle českého právního řádu opatření, která přijímají mezinárodní společenství (OSN, EU) k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, k ochraně základních lidských práv a k boji proti terorismu. Tyto sankce jsou pro Českou republiku (dále jen „ČR“) závazné z titulu jejího členství v obou uvedených nadnárodních společenstvích. Sankční předpisy EU jsou vydávány ve formě přímo účinných rozhodnutí a nařízení Rady či Komise, která jsou v členských státech, tedy i v České republice, účinná podle data uvedeného v Úředním věstníku EU. V případě sankčních předpisů vydávaných OSN se nejedná o přímou účinnost rezolucí OSN jako takových, ale obsah těchto rezolucí je Evropskou službou pro vnější činnost (EEAS) převáděn opět do formy přímo účinných předpisů EU. V neposlední řadě je pak spíše v ojedinělých případech obsah mezinárodních omezujících opatření převeden do nařízení vlády. Vedle mezinárodních sankcí jsou pak v českém právním řádu právně závazné tzv. národní sankce (vnitrostátní sankce), přijaté postupem podle sankčního zákona. Jedná se o sankce, které směřují proti subjektům, jež se dopustily závažného

² <https://www.financnianalytickyyurad.cz/files/metodicky-pokyn-c-1-k-uplatnovani-mezinarodnich-sankci-v-souvislosti-s-financovanim-terorismu.pdf>

³ <https://www.financnianalytickyyurad.cz/files/metodicky-pokyn-c-5-provadeni-nekterych-omezujicich-opatreni-vuci-osobam-subjektum-a-organum.pdf>

⁴ <https://www.financnianalytickyyurad.cz/files/metodicky-pokyn-c-9-kontrola-klidenta-urceny-uverovym-a-financnim-institucim.pdf>

protiprávního jednání a nebyly dosud zařazeny na sankční seznam Evropské unie. Sankčním seznamem se pak pro účely tohoto dohledového benchmarku rozumí soubor všech aktuálně platných sankcí vyplývajících z výše uvedených právních předpisů.

Za právně účinné sankce se v právním řádu ČR považují sankce stanovené v nařízení vlády vydaném na základě zákona o MS, sankce stanovené v přímo účinných právních předpisech EU, vydaných příslušnými orgány EU a publikovaných v Úředním věstníku EU⁵ a sankce stanovené na základě sankčního zákona.

Vedle mezinárodních sankcí mohou jednotlivé státy přijímat i své tzv. národní sankce. Takové sankce vydané cizím státem, na rozdíl od výše popsanych (mezinárodních) sankcí OSN či EU, nejsou v ČR chápány jako mezinárodní sankce *sensu stricto*, a tedy nejsou bez dalšího závazné ani vynutitelné. Podle jejich charakteru, resp. důvodů, pro které byly přijaty, nicméně mohou být podpurným zdrojem informací využitelným při hodnocení rizik ve smyslu ustanovení § 21a AML zákona a § 5 a § 6 AML vyhlášky. V této souvislosti odkazujeme pro bližší informace na Metodický pokyn FAÚ č. 1.

Dále v textu pro zjednodušení je sousloví „mezinárodní sankce“ používáno souhrnně pro sankce (stejně jako používá zákon o MS obecně pojem „mezinárodní sankce“ i pro národní sankce s ohledem na znění § 2 písm. e)), které jsou považovány za právně účinné sankce v právním řádu ČR, tedy jak pro mezinárodní sankce, tj. sankce přijímané mezinárodním společenstvím, tak i pro národní sankce.

Jednotlivé mezinárodní sankce se mezi sebou liší účelem i obsahem, v jehož rámci mohou být uložena například následující opatření:

- povinnost zajistit finanční prostředky a hospodářské zdroje konkrétní osoby (zmrazit majetek konkrétní osoby) a současně zákaz přímého i nepřímého zpřístupnění jakéhokoli majetku takové osobě,
- povinnost zabránit konkrétním osobám, subjektům a orgánům v přístupu k finančním službám nebo na kapitálové trhy,
- zákazy nebo omezení obchodování s konkrétním zbožím a poskytování související technické pomoci, finanční pomoci a financování,
- zákazy nebo omezení pohybu konkrétních fyzických osob,
- pozastavení členství v mezinárodních organizacích.

Kromě jednání primárních osob, tj. subjektů, jejichž potenciální jednání je postihováno přímo, sankce mohou postihovat i jednání osob sekundárních, tj. dopouštějících se potenciálně postihovaného jednání v různých formách nepřímo (např. přes vnitroskupinové vztahy apod.).⁶

Jedním z nejčastěji uplatňovaných typů sankcí jsou tzv. finanční sankce, které ukládají povinnost

⁵ Informace k aktuálně účinným předpisům mezinárodních sankcí lze nalézt prostřednictvím odkazu: <https://www.financnianalytickyyrad.cz/mezinarodni-sankce>.

⁶ Typickým příkladem může být prověřování subjektů ve vlastnické a řídicí struktuře klienta v situaci, kdy příslušné sankční opatření uvádí, že sankce se vztahují na daný subjekt, a dále pak na všechny subjekty, jež jsou tímto přímo či nepřímo ovládány či vlastněny.

zajistit finanční prostředky a hospodářské zdroje konkrétních osob, subjektů a orgánů, jichž se sankce týkají, a které dále zakazují přímo i nepřímo zpřístupnit jakékoli finanční prostředky a hospodářské zdroje takovým osobám, subjektům či orgánům. S ohledem na ustanovení § 11 odst. 1 a 2 zákona o MS musí finanční sankce v ČR uplatňovat mj. každá instituce, která tak má např. povinnost zadržet majetek⁷ osob uvedených na sankčních seznamech, pokud zjistí, že se majetek takové osoby u ní nachází, nebo že taková osoba je či se hodlá stát jednou ze stran závazkového vztahu. Některé mezinárodní sankce však stanovují i další, konkrétní povinnosti (například úvěrovým a finančním institucím zákaz poskytování jakýchkoli finančních služeb v sankcionované zemi, zákaz financování a finanční pomoci v souvislosti s dodávkami konkrétního zboží aj.), tyto však pro potřeby tohoto benchmarku již neoznačujeme jako finanční sankce.

Dále zákon o MS⁸ ukládá mj. každé osobě, která se hodnověrným způsobem dozví, že se u ní nachází majetek, na který se vztahují mezinárodní sankce, nebo která při přípravě nebo při uzavírání smlouvy nabyde podezření, že se na jednu ze stran závazkového vztahu vztahují mezinárodní sankce, nebo že předmětem závazkového vztahu je nebo má být majetek, na který se vztahují mezinárodní sankce, učinit o tom bez zbytečného odkladu oznámení FAÚ. Instituce tuto povinnost plní na základě AML zákona a nález shody se sankčními seznamy⁹ je povinna hlásit ve formě oznámení podezřelého obchodu. Podání oznámení podezřelého obchodu (včetně jeho náležitostí) v případě přítomnosti tzv. sankčního prvku je upraveno v ustanovení § 18 odst. 5 AML zákona.

IV. Požadavky

ČNB očekává, že instituce přijme takové postupy a opatření, kterými zajistí provádění mezinárodních sankcí způsobem, který ji nebude vystavovat rizikům vyplývajícím z porušení příkazu, omezení nebo zákazu stanoveného příslušným sankčním předpisem včetně rizika nezjištění a neoznámení podezřelého obchodu. V případě, že instituce nezajistí účinnou implementaci mezinárodních sankcí, pak může v krajním případě rovněž naplnit skutkovou podstatu trestného činu podle ustanovení § 410 zákona 40/2009 Sb., trestní zákoník (porušení mezinárodních sankcí).

Předmětem uplatňovaných opatření v rámci tohoto benchmarku jsou tedy subjekty obsažené v seznamech vydávaných Evropskou unií a jí k tomu určenými orgány a Českou republikou. Na základě rizikově orientovaného přístupu může instituce v rámci jí stanovených opatření zařadit zapojit také další sankční seznamy (viz bod III.)

Tento benchmark se dále věnuje výhradně naplňování finančních sankcí.

V tomto kontextu je instituce povinna především:

- zavést postupy k určení osob, na které se vztahují finanční sankce,

⁷ V § 11 zákona o MS je povinnost nenakládat s majetkem jinak, než za účelem jeho ochrany před ztrátou, znehodnocením, zničením nebo jiným poškozením. Ustanovení § 10 zákona o MS dále požaduje oznámit takový majetek bezodkladně FAÚ.

⁸ Ustanovení § 10 zákona o MS.

⁹ Ustanovení § 6 odst. 2 písm. a), resp. písm. b) AML zákona.

- zavést postupy, které bude aplikovat v případě zjištění shody s osobou uvedenou na relevantním sankčním seznamu,
- tyto postupy upravit a podrobně, jasně a srozumitelně popsat ve svých vnitřních předpisech.

V rámci výkonu dohledu v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu se ČNB setkala s případy, kdy instituce nezavedly a neuplatňovaly odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace k provádění finančních sankcí. V důsledku toho byly vystaveny operačnímu riziku z důvodu:

- neuplatnění závazných omezujících opatření obsažených v sankčních předpisech,
- nesplnění oznamovací povinnosti uložené v ustanovení § 18 AML zákona v případech, které jsou uvedeny v ustanovení § 6 odst. 2 písm. a), resp. písm. b) téhož zákona, příp. nesplnění oznamovací povinnosti podle ustanovení § 10 zákona o MS,
- nezohlednění rizikového faktoru v hodnocení rizik instituce podle ustanovení § 21a AML zákona ve spojení s ustanovením § 5 AML vyhlášky,
- nezohlednění rizikového faktoru v návaznosti na ustanovení § 6 a § 9 odst. 3 písm. b) AML vyhlášky v rizikovém profilu klienta a navazujících postupech vůči klientovi,
- nezavedení postupu řízení rizik podle ustanovení § 12 AML vyhlášky.

i. Určení osob, vůči kterým jsou finanční sankce uplatňovány

ČNB očekává, že instituce přijmou takové postupy a opatření, která zajistí provádění relevantních sankčních opatření v rámci jednotlivého obchodu nebo obchodního vztahu:

- u všech klientů, jejichž identifikační údaje instituce zjistila nebo převzala¹⁰ v rámci plnění povinnosti identifikace klienta (ustanovení § 7 a násl. AML zákona),
- u skutečného majitele klienta, jehož totožnost instituce zjistila nebo převzala v rámci plnění povinnosti provádět kontrolu klienta (ustanovení § 9 odst. 2 písm. b) AML zákona),
- u osob, jejichž identifikační údaje instituce zjistila nebo převzala v rámci plnění povinnosti identifikace klienta (ustanovení § 7 a násl. AML zákona) a povinnosti provádět kontrolu klienta (ustanovení § 9 odst. 2 písm. b) AML zákona), tzn. především u osob jednajících jménem klienta, členů statutárního orgánu klienta právnické osoby¹¹ a subjektů a osob v rámci řídicí a vlastnické struktury klienta (dále „osoby s klientem spojené“),
- u protistrany transakce klienta, zejména v případě, kdy instituce zajišťuje provádění platebního styku (hladké i dokumentární platby), a to s ohledem na všechny informace, které tyto transakce doprovázejí (např. náležitosti plateb¹² v systémech SWIFT, SEPA a CERTIS, dokumentárních akreditivů atd.).

Příslušné postupy je třeba nastavit s ohledem na včasné splnění povinnosti uvedené zejména v ustanoveních § 8 odst. 8 AML zákona a § 12 AML vyhlášky, které požadují, aby povinná osoba zjistila a zaznamenala, zda klient není osobou, vůči níž ČR uplatňuje finanční sankce podle zákona

¹⁰ Ve smyslu převzetí identifikace v souladu s ustanovením § 11 AML zákona.

¹¹ Všechny, kteří jsou uvedeni ve výpisu z obchodního rejstříku nebo obdobné evidenci. Nestačí provést kontrolu pouze u těch, kteří jednají v daném obchodu s povinnou osobou.

¹² Např. kontrola nejen na banku odesílatele/příjemce, ale i na všechny korespondenční banky (a to jak formou uvedení v podobě volného textu, tak ve formě tzv. BIC - Bank Identifier Code), informace uvedené v poznámce k platbě (tzv. pole avízo).

o MS. V návaznosti na ustanovení § 21 odst. 5 písm. b) AML zákona musí instituce tyto postupy zahrnout do svého systému vnitřních zásad.

Zjišťování, zda se na výše uvedené typy osob vztahují finanční sankce, provádí instituce u osob, kde je to relevantní a s ohledem na informace, které má k dispozici. Pokud tedy např. platební transakce některé informace neobsahuje v souladu s nařízením (EU) č. 2015/847¹³, nemusí instituce protistranu aktivně zjišťovat pro potřebu kontroly oproti sankčním seznamům. Naopak všechny relevantní informace, které má instituce k dispozici (i nad rámec povinných informací), musí být využity (např. informace v poznámce u transakce).

ii. Specifické případy osob a situací, vůči kterým jsou finanční sankce uplatňovány

Vlastní protistrany a obchody (transakce) s tzv. 3. osobami

Při provádění finančních sankcí je nutné upozornit, že omezující opatření z nich plynoucí jsou uložena mj. i instituci, která hodnověrným způsobem zjistí, že se u ní vyskytuje majetek osoby uvedené na relevantním sankčním seznamu, nebo že taková osoba je, či hodlá být, jednou ze stran závazkového vztahu. Instituce tak má povinnost aplikovat sankční opatření vždy, pokud se setká s majetkem, který je předmětem mezinárodních sankcí nebo jakékoliv osoby uvedené na sankčních seznamech, nezávisle na roli, kterou v její činnosti tento majetek/osoba zastává. Nejedná se tedy jen o vztah instituce poskytující produkt/službu klientovi (což mj. zahrnuje i kontrolu jeho skutečného majitele, členů statutárního orgánu, osob, které s institucí jednají jménem klienta apod.), ale i o vztah s vlastní protistranou a smluvními partnery instituce (např. v rámci dodavatelsko-odběratelských vztahů či v rámci tzv. outsourcingu).

Hotovostní transakce

Příslušné postupy instituce uplatňuje dále při provádění hotovostního platebního styku, a to i v případě transakcí realizovaných třetími osobami, se kterými instituce nemá navázán obchodní vztah (jsou-li splněny podmínky pro provedení identifikace).¹⁴

Tuzemské platby v systému CERTIS

Povinnosti a zákazy vyplývající z finančních sankcí jsou relevantní a mohou se týkat jakýchkoliv obchodů instituce, které se vztahují k osobám uvedeným na sankčním seznamu. Výše popsaná opatření je tedy nezbytné uplatňovat nejen u mezinárodního platebního styku, ale přiměřeně i u tuzemského bezhotovostního platebního styku.

U plateb vypořádaných prostřednictvím systému CERTIS není povinně vyžadováno uvádět např. jméno příjemce platby/název protiúčtu. V této souvislosti je však nutné upozornit, že i přestože

¹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006.

¹⁴ Např. osoba vkládající hotovost na účet klienta, kdy osoba vkladatele podléhá povinnosti identifikace v rámci jednorázového obchodu v hodnotě 1000 EUR (nebo ekvivalent v jiné měně).

není systémem CERTIS vyžadováno uvádět některé další údaje doprovázející platbu, institucí jednotlivě realizované transakce však takové údaje obsahovat mohou a jsou v těchto případech v její sféře dispozice. Kromě volitelného pole názvu příjemce se typicky může jednat o informace uvedené v poznámce k platbě. Skutečnost, že v detailu platby mohou být uvedeny další informace relevantní z pohledu provádění finančních sankcí, akcentuje důležitost takto prováděných kontrol. Všechny tyto dostupné a relevantní informace tedy instituce při sankčních kontrolách musí přiměřeně zohlednit.¹⁵

Obecně se nelze spoléhat na kontroly na shodu s finančními sankcemi prováděné ostatními povinnými osobami, neboť rozsah i detail jimi přijatých opatření mohou být odlišné nebo vykazovat nedostatky. Z tohoto důvodu je nežádoucí, aby instituce rezignovaly na provádění kontrol na shodu s finančními sankcemi plateb realizovaných prostřednictvím systému CERTIS ve smyslu nepřijetí systematického přístupu k řízení rizika spojeného se sankčním prvkem u tuzemských transakcí.

K nastavení využívaných systémů je však možné v odůvodněných případech přistoupit přiměřeně, např. platby vypořádávané prostřednictvím systému mezibankovního platebního styku CERTIS nemusí být nezbytně prověřovat v reálném čase, tzv. „on-line“ způsobem, jako tomu je v případě přeshraničních plateb. Nicméně vždy je nutné i tyto tuzemské platby prověřovat způsobem, který bude procesně zaveden co nejbližší výše uvedenému on-line režimu, tzv. „near real-time“. Dále je v tomto případě možné kontroly mj. nastavit tak, aby zvolený algoritmus měl méně přísná pravidla¹⁶ na potenciální shodu, čímž by se redukoval počet falešně pozitivních alertů.

V. Základní předpoklady pro účinné provádění finančních sankcí

Za účelem plnění povinností souvisejících s prováděním finančních sankcí instituce uplatňuje taková opatření a postupy, která jí umožní zjistit a uplatnit relevantní sankční opatření a oznámit tuto skutečnost FAÚ nejen při prvotním zjišťování identifikačních údajů klientů a osob s nimi spojených (provádění identifikace), ale také průběžně, po celou dobu trvání obchodního vztahu, a to u všech nabízených a poskytovaných produktů a služeb.

Vzhledem k tomu, že relevantní sankční seznam je aktualizován nepravidelně, je třeba, aby instituce zavedla a ve své praxi realizovala takové postupy, které jí umožní zajistit provádění aktuálních sankčních opatření bezprostředně po jejich zveřejnění v Úředním věstníku EU. Systém, který umožňuje provádět finanční sankce ve frekvenci, která bezprostředně nezohledňuje aktualizace sankčního seznamu, vystavuje instituci riziku nezjištění, neuplatnění a neoznámení aktuálních sankčních opatření. Obdobná opatření musí instituce uplatnit i v případě aktualizace příslušného nařízení vlády vydaného na základě zákona o MS a sankčních seznamů vydávaných na základě sankčního zákona.

Aktualizace databáze sloužící pro sankční screening v případě nově vydaných závazných sankčních seznamů (EU, ČR), které jsou veřejně dostupné, by měla probíhat bez zbytečného

¹⁵ Obdobně se rozsah relevantních údajů vztahuje i na jiné situace, např. platby v rámci Evropské unie.

¹⁶ Např. nastavit vysokou procentní shodu.

odkladu.¹⁷ Aktualizace sankčních seznamů může probíhat i skrze komerčně dodávané nástroje, vlastním vyvinutým řešením instituce, prostřednictvím outsourcingu (např. na mateřskou společnost v případě, že je instituce součástí skupiny), aj.

Postup a realizace aktualizace by měly být podmíněny analýzou možných rizik a celkově nastavením rizikového přístupu instituce za dodržování minimálně shora uvedeného časového rámce.

K tomuto zároveň dodáváme, že FAÚ ve svém Metodickém pokynu č. 5 upozorňuje, že mezi vyhlášením relevantních sankcí Rady bezpečnosti OSN a přijetím navazujících přímo použitelných předpisů EU nebo ČR může docházet k časovým prodlevám. Vzhledem k závažnosti sankčních opatření je zde tedy důvodná obava, že by v době této prodlevy mohlo dojít ke zmaření účelu omezujících opatření vůči sankcionovanému subjektu. Z tohoto důvodu FAÚ na svých stránkách zveřejňuje opatření Rady bezpečnosti OSN bezprostředně poté, kdy se o jejich přijetí dozví a ukládá institucím, aby každý případ, v němž je takto zveřejněný subjekt některým z účastníků obchodu, považovaly za podezřelý obchod ve smyslu ustanovení § 6 AML zákona se všemi z toho plynoucími důsledky a navazujícími postupy. Z toho vyplývá, že by instituce v rámci obezřetného naplňování povinností v oblasti AML/CFT měla vynaložit maximální úsilí ke kontrolám příslušných seznamů již po jejich zveřejnění ze strany FAÚ.

Je povinností instituce aktivně zkoumat, zda osoba (vč. osob s ní spojených), se kterou hodlá navázat obchodní vztah nebo provést obchod mimo obchodní vztah, jsou-li splněny podmínky pro provedení identifikace, není uvedena na sankčním seznamu. Stejně tak musí instituce aktivně zkoumat i v průběhu trvání obchodního vztahu, zda klient a osoby s klientem spojené, nejsou osobami uvedenými na sankčním seznamu. Zároveň, v případě aktualizace sankčního seznamu, musí instituce prověřit, zda na aktualizovaný seznam nebyla doplněna osoba, která je stávajícím klientem této instituce nebo osobou s klientem spojenou, popř. osobou, jejímiž (některými) identifikačními údaji instituce disponuje.

ČNB očekává, že instituce zajišťuje provádění finančních sankcí aktivním způsobem, tzn. vyhledáváním v příslušných sankčních seznamech, a že tento způsob je jasně, srozumitelně a dostatečně podrobně popsán ve vnitřních předpisech instituce. Za zcela nedostatečný a neakceptovatelný způsob provádění opatření k rozpoznání osob, subjektů a orgánů, vůči nimž ČR uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o MS, považuje ČNB pouhé spoléhání se na prohlášení klienta nebo osoby s ním spojené, že není, resp. nejsou, subjektem mezinárodních sankcí.

¹⁷ ČNB v rámci výkonu dohledu při provádění kontrol na místě obecně shledávala, při zohlednění individuální situace dané instituce, akceptovatelnou lhůtu maximálně D+1, tedy do konce následujícího pracovního dne ode dne vydání aktualizovaného sankčního seznamu, za situace, kdy bylo prokazatelně vynaloženo rozumně očekávatelné úsilí pro bezodkladnou aktualizaci. V rámci této problematiky existují i vodítka v podobě standardů vytvořených profesními organizacemi, např. Česká bankovní asociace: Screening clientského portfolia bank (v případě změny standardů je nadále nutné naplňovat minimálně podmínku D+1 uvedenou v první větě), nebo v podobě navrhované evropské legislativy, např. nařízení o SEPA platbách, které pracuje v čl. 5d s okamžitým zohledněním aktualizace sankčních seznamů.

Praktické aspekty provádění kontrol oproti sankčním seznamům

Ustanovení § 12 AML vyhlášky uvádí, že:

„(1) Instituce v rámci systému vnitřních zásad zavede a uplatňuje pravidla a postupy k identifikaci faktoru zvýšeného rizika podle § 9 odst. 3 písm. b).

(2) Instituce v rámci systému vnitřních zásad zavede a uplatňuje pravidla a postupy k účinnému řízení rizik souvisejících s identifikací faktoru zvýšeného rizika podle odstavce 1. Tato pravidla a postupy zahrnují alespoň pravidla a postupy k naplnění povinností podle právních předpisů, které slouží k provádění mezinárodních sankcí.“

ČNB očekává, že instituce zajistí důslednou aplikaci relevantních sankčních opatření.¹⁸ V rámci těchto kroků a opatření musí instituce mj. zvážit účinnost svých systémů na tzv. „sankční screening“ (kontrolu oproti příslušným seznamům sankcionovaných subjektů). Jedním z klíčových předpokladů je nespolehání se pouze na doslovné znění vydaných sankčních seznamů. Toto je zejména klíčové s ohledem na:

- možné rozdíly v transkripci, zkracování, používání přezdivek (tzv. „aliasů“) atd., kde je potřeba zajistit, aby skutečně došlo k naplnění sankcí v plném rozsahu vůči všem relevantním subjektům,
- detekci subjektů, které podléhají sankcím z důvodu přímého či nepřímého vlastnictví jiným sankcionovaným subjektem.¹⁹

Postupy pro případ nalezení shody

Konkrétní typ relevantního omezujícího opatření (sankce), které musí instituce v rámci vykonávaných činností uplatnit, je vždy stanoven v příslušném sankčním předpisu, který sankci vůči dané osobě, subjektu nebo orgánu zavádí. Instituce tedy musí mít zavedeny takové vnitřní postupy, které jí umožní nejen zjistit shodu (či podezření na shodu) s příslušným sankčním seznamem, ale zároveň i následně uplatnit konkrétní sankční opatření vztahující se k dané osobě. Povinnost definovat detailně i postupy navazující po určení, že se na danou osobu vztahují finanční sankce, vyplývá rovněž z výše uvedeného ustanovení § 12 odst. 2 AML vyhlášky a tyto postupy by měly být součástí systému vnitřních zásad institucí.

Instituce má dále povinnost oznámit FAÚ skutečnost, že našla shodu se sankčním seznamem. Bližší informace v tomto ohledu, včetně postupu v případě podezření na shodu, poskytl FAÚ ve svém Metodickém pokynu č. 1, který je k dispozici na internetových stránkách FAÚ. Tento metodický pokyn zejména upozorňuje na povinnost podat oznámení podezřelého obchodu v případě zjištění shody se sankčním seznamem i v případě podezření na shodu, a dále také na povinnost uplatnit sankce v rozsahu stanoveném příslušným sankčním opatřením.

¹⁸ Zpravidla jsou dodatečné informace řešeny prostřednictvím rozšiřujících dat v rámci komerčních řešení. Nicméně, je plně v dispozici instituce, zda požadované postupy a informace zajistí vlastními prostředky či prostřednictvím komerčního řešení (nákup databáze) či přímo formou outsourcingu.

¹⁹ Sankční předpis může např. uvést, že opatření podléhá banka X, a dále pak všechny subjekty, které jsou předmětnou bankou vlastněny z více než 50 %. Tyto přímo či nepřímo vlastněné subjekty již ale na sankčním seznamu nejsou jmenovitě uvedeny.

VI. Závěr

ČNB předpokládá, že instituce zajistí, jako součást svého řídicího a kontrolního systému, resp. systému vnitřních zásad též odpovídající systém k provádění finančních sankcí. Současně ČNB uvádí, že institucí zavedená opatření k provádění finančních sankcí by neměla vést k neodůvodněnému plošnému odmítání skupin klientů či jejich diskriminaci.²⁰

---

²⁰ Obecně též označováno jako tzv. de-risking.